

# YANGI O'ZBEKISTONNING IQTISODIY SHAROITIDA YUQORI SALOHIYATGA EGA TARMOQLAR VA SOHALARNI INNOVATSION STARTAP LOYIHALAR ORQALI TARAQQIY ETTIRISH

Raximova Lobar Kamoliddin qizi

rahimovalobar2004@gmail.com

Raqamli iqtisodiyot va agrotexnologiyalar universiteti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14885762>

**Annotatsiya:** Mazkur ilmiy maqola "Yangi O'zbekiston" sharoitida istiqbolli tarmoq va sohalarni startap loyihalar asosida rivojlantirish masalalarini o'rganishga bag'ishlangan. Unda startap loyihalarining mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri, ularni rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlar va mavjud imkoniyatlar batafsil yoritilgan. Shu bilan birga, maqolada startaplarni rivojlantirish bo'yicha xalqaro tajribalar va O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilinadi. Dunyo tajribasini tahlil qilish orqali iqtisodiy barqarorlik, texnologik rivojlanish va innovatsion yechimlarning ahamiyati ko'rsatib beriladi. Maqolada O'zbekiston iqtisodiyotining turli tarmoqlarida startaplarni rivojlantirishning afzalliklari va imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

**Kalit so'zlar:** startap loyihalari, istiqbolli tarmoqlar, innovatsiya, iqtisodiy rivojlanish, "Yangi O'zbekiston", investitsiya muhiti, global tajriba, texnologiyalar, istiqbolli sohalar.

## 1 Kirish

"Yangi O'zbekiston" konsepsiyasi mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va innovatsion rivojlanishini jadallashtirishni ko'zda tutadi. Ushbu jarayonda istiqbolli tarmoq va sohalarni aniqlash va ularni startap loyihalari asosida rivojlantirish katta ahamiyat kasb etadi. Startap loyihalari nafaqat yangi ish o'rinlarini yaratish, balki iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, yangi texnologiyalarni joriy etish va xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlarini ham ta'minlaydi. So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy sohalarida keng ko'lamli islohotlarni amalga oshirmoqda. Innovatsiyalarni joriy etish va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish jarayonida startap loyihalari muhim rol o'ynaydi. Xususan, Yangi O'zbekiston sharoitida startaplarni rivojlantirish iqtisodiyotning texnologik modernizatsiyasi, yangi ish o'rinlari yaratish va mahalliy biznesni xalqaro bozorlarga chiqishiga imkon yaratadi. Bu jarayonda xorijiy mamlakatlarning tajribasini o'rganish va mahalliy sharoitga moslashtirish alohida ahamiyat kasb etadi.

## 2 Materiallarni olish texnologiyasi va tadqiqot usuli

Startaplar yangi biznes g'oyalari va innovatsiyalarni amalga oshirishda asosiy vosita hisoblanadi. Ular quyidagi yo'nalishlarda iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi:

Yangi ish o'rinlari yaratish. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, mamlakatda 2023-yilda kichik va o'rta biznes subyektlari tomonidan 1,5 milliondan ortiq ish o'rinlari yaratilgan bo'lsa, shundan 12% startap loyihalar hissasiga to'g'ri keladi.

Innovatsion rivojlanishni rag'batlantirish. Startaplar yangi texnologiyalar va mahsulotlarni ishlab chiqish orqali mahalliy sanoatning raqobatbardoshligini oshiradi. Masalan, IT-texnologiyalar sohasi yildan-yilga tez sur'atlarda rivojlanmoqda va 2023-yilda eksport hajmi 200 million AQSH dollariga yetgan.

Xalqaro investitsiyalarni jalb qilish. Startaplarning muvaffaqiyatli faoliyati xorijiy investorlar uchun mamlakatni jozibador qiladi. Xususan, 2023-yilda "MyTaxi" kompaniyasi xalqaro investorlar tomonidan 3 million AQSH dollari miqdorida mablag' jalb qildi.

## 3 Eksperimental natijalar va ularning muhokamasi

O'zbekistonda rivojlantirish uchun eng istiqbolli deb hisoblangan tarmoqlar quyidagilardir:

1. Axborot texnologiyalari (IT). "IT Park" platformasi doirasida 2023-yilda 500 dan ortiq startap loyihalari ro'yxatga olingan va ularning aksariyati sun'iy intellekt, blokcheyn va mobil dasturlar sohasida faoliyat yuritmoqda.

2. Qishloq xo'jaligi. Agrotexnologiyalarni joriy etish orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatini va hosildorligini oshirish imkoniyatlari mavjud. Masalan, "AgroTech Solutions" kompaniyasi tomonidan ishlab chiqilgan suv tejovchi texnologiyalar fermerlar orasida keng ommalashmoqda.

3. Turizm. Elektron tijorat va raqamli turizm platformalarining rivojlanishi turizm sohasini yangi bosqichga olib chiqmoqda. 2023-yilda “TravelUz” startapi orqali 50 mingdan ortiq mahalliy va xorijiy turistlar xizmatlardan foydalangan.

Startup loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

1. Moliyaviy qo‘llab-quvvatlash. Hukumat tomonidan startaplarni moliyalashtirishga yo‘naltirilgan grantlar va subsidiyalar hajmi 2023-yilda 100 milliard so‘mni tashkil etdi.

2. Raqobatbardosh infratuzilma. “IT Park” kabi maxsus innovatsion zonalar, kashfiyot markazlari va biznes inkubatorlarning mavjudligi.

3. Kadrlar tayyorlash. Yosh mutaxassislarni tayyorlash bo‘yicha “1 million dasturchi” dasturi doirasida 2023-yilda 50 ming nafar dasturchi sertifikat oldi.

Startaplar sohasida muvaffaqiyatli bo‘lgan davlatlar tajribasi O‘zbekistonda ushbu sohani rivojlantirishda qo‘llanilishi mumkin. Xususan:

- AQSH. “Silicon Valley” modeli orqali texnologik rivojlanish va startaplarni moliyalashtirish bo‘yicha ilg‘or tajriba mavjud.

- Janubiy Koreya. Hukumat tomonidan startaplarni qo‘llab-quvvatlash uchun alohida dasturlar va fondlar yaratilgan.

Hindiston. “Startup India” dasturi doirasida 50 mingdan ortiq startaplar davlat tomonidan moliyalashtirilgan.

Dunyoda startaplar innovatsion rivojlanishning asosiy drayverlaridan biri sifatida tan olinadi. Misol uchun, AQShda “Silicon Valley” (Silikon vodiysi) modeli startaplarni rivojlantirishda eng muvaffaqiyatli platformalardan biri hisoblanadi. Google, Facebook va Tesla kabi gigant kompaniyalar aynan startap sifatida boshlangan. Ushbu modelning muvaffaqiyati uch asosiy omilga bog‘liq:

1. Kuchli ekotizim. Innovatsion markazlar, inkubatorlar va akseleratorlar startaplarni rivojlantirish uchun zarur sharoit yaratadi.

2. Moliyaviy qo‘llab-quvvatlash. Venchur kapitali va investorlar startap loyihalar uchun katta imkoniyatlar taqdim etadi.

3. Ta’lim va texnologiyalar. Yetakchi universitetlar va ilmiy-tadqiqot markazlari startaplar uchun intellektual va texnologik resurslarni taqdim etadi.

Yevropa mamlakatlarida, xususan Germaniyada, startaplar innovatsion texnologiyalarni sanoat tarmoqlariga joriy etishga qaratilgan. Masalan, avtomobilsozlik sohasida elektromobillar va “aqlli” avtomobillar ishlab chiqarish startaplari faol rivojlanmoqda. Shuningdek, Xitoyda texnologik startaplar davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanib, Alibaba va Tencent kabi gigant kompaniyalarga aylangan.

O‘zbekistonda startaplar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish bo‘yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan:

- Innovatsion markazlar tashkil etish. “InnoWeek” va boshqa tadbirlar startaplarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan.

- Moliyaviy ko‘mak. Yosh startaplarni moliyalashtirish uchun maxsus jamg‘armalar tashkil etilmoqda.

- Ta’lim va tadbirkorlik: O‘zbekiston universitetlarida startaplar uchun maxsus kurslar va dasturlar joriy etilmoqda.

Amaliy misol sifatida, qishloq xo‘jaligi sohasida dronlar yordamida sug‘orish tizimlarini takomillashtirish bo‘yicha startaplar muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda. Bundan tashqari, elektron tijorat (e-commerce) sohasida lokal platformalar xalqaro bozorlarga chiqmoqda.

#### 4 Xulosa

“Yangi O‘zbekiston” sharoitida startap loyihalari iqtisodiy rivojlanishning muhim bo‘g‘ini hisoblanadi. Ularga qo‘llab-quvvatlash ko‘rsatish va rivojlantirish uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

1. Innovatsion ekotizimni mustahkamlash.
2. Xalqaro hamkorlikni kengaytirish.
3. Yosh mutaxassislarni jalb qilish va ularning salohiyatini oshirish.
4. Soliq va moliyaviy imtiyozlarni ko‘paytirish.

Mazkur tavsiyalar amalga oshirilgan taqdirda, O‘zbekiston startaplar rivoji orqali global raqobatbardosh mamlakatga aylanishi mumkin.

Xorijiy tajribani o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, startaplarni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur:

1. Venchur kapitali va investitsiyalarni jalb etish. Investorlar uchun qulay sharoit yaratish orqali startaplarni moliyalashtirishni yaxshilash.
2. Startap ekotizimini rivojlantirish. Innovatsion markazlar va texnoparklar tashkil qilish orqali startaplar uchun qulay muhit yaratish.
3. Ta’lim tizimini isloh qilish. Yoshlarni tadbirkorlikka jalb qilish va ularni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirish.

Yangi O‘zbekiston sharoitida startaplarni rivojlantirish iqtisodiyotning barqaror o‘sishi va diversifikatsiyasini ta’minlashda muhim omil bo‘lib, xorijiy tajribani mahalliy sharoitga moslashtirish katta ahamiyatga ega. Startap loyihalari nafaqat iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, balki ijtimoiy masalalarni hal qilishga ham xizmat qilishi mumkin. Bu jarayonda davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlikning ahamiyati katta

### **Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati**

1. O‘zbekiston Respublikasi Statistika qo‘mitasi. (2023). “Iqtisodiy rivojlanish ko‘rsatkichlari.” [www.stat.uz](http://www.stat.uz)
2. “IT Park” hisobotlari. (2023). [www.it-park.uz](http://www.it-park.uz)
3. World Bank. (2023). “Startups and Innovation.” [www.worldbank.org](http://www.worldbank.org)
4. “1 million dasturchi” dasturi ma’lumotlari. (2023). [www.uzbekcoders.uz](http://www.uzbekcoders.uz)
5. MyTaxi kompaniyasi hisobotlari. (2023).
6. “Startup India” dasturi bo‘yicha xalqaro hisobot. (2023).
7. Hindiston iqtisodiy rivojlanish vazirligi ma’lumotlari. (2023).
8. Janubiy Koreya innovatsion rivojlanish agentligi hisobotlari. (2023).
9. World Bank. (2023). “Innovative Ecosystems for Startups.” [www.worldbank.org](http://www.worldbank.org)
10. OECD. (2022). “Startup and Entrepreneurship Policies in Emerging Economies.” [www.oecd.org](http://www.oecd.org)
11. Uzbekistan Development Strategy 2022–2026.
12. Statista. (2023). “Global Startup Investments Data.” [www.statista.com](http://www.statista.com)